

Sodoma.

Spisal Fr. Strnad.

Marija, o mati božja sedmih žalosti, usmili se me, usliši mojo prošnjo! Usmili se me in vzbudi kes v njenih grešnih srcih!“...

Te napol slišne besede so zazvenele v sveto tišino, porazgubile se in zamrle. Čulo se je še šepetanje ustnic, toda tudi

ustnice so se polagoma umirile . . . Samo še tihe prošnje so se dvigale iz srca, dvigale iz pogledov gori proti nebu . . . Molčala so usta, molile so samo še misli in želje . . . Tajinstven mir je polnil posvečene prostore . . . Nemi so stali kipi po oltarjih in ona sama je bila videti kakor nem kip, klečeč pred oltarjem.

Ali od časa do časa je zakrvavela huje rana v srcu, silneje je zakoprnela njena duša, silneje so vreli zopet vzdih iz njenih prsi . . . Iskreneje so se tedaj vpirali njeni pogledi v podobo v oltarju, ustnice so zašepetale zopet in iznova je bilo čuti drhteče glasove:

„O Marija, o mati božja sedmih žalosti . . .“ — —

Vsak dan je preklečala po cele ure tako. Prihajala je najraje ob takem času v cerkev, ko je vedela, da nikogar ni notri, da je bila sama, čisto sama, ko ni najmanjši šum motil njenega razmišljanja, ko se je lahko popolnoma nemotena poglobljala v svojo bol . . .

Vedno na enem in istem mestu je klečala — pred podobo žalostne Matere. Zaupljivo je vpirala vanjo svoje oči, tožila je in je prosila . . .

Tiste solze, ki so se ji utrinjale po milem obrazu, tiste krvave srage, ki so iznikale iz njenih s sedmerimi meči presunjenih prsi, so ji bile v veliko tolažbo. Ah, saj je trpela še ona, kraljica nebes, ona, ki je bila izmed vseh žen edina spoznana za vredno, da je postala mati sinu božjega! . . .

Včasih se je tako zatopila v bolečino božje matere, da se ji je zdelo skoro greh, ako je zaradi svoje nesreče občutila toliko bol. Ali drugikrat jo je lastna bolest prešinila tako, da je pozabila vse drugo, da je smatrala sama sebe za mučenico, da se ji je zdelo, kakor bi ne bilo na svetu bolečine, ki bi se mogla primerjati z njeno boljo . . . V takih hipih se je čudila, da ne teko tudi njej krvave solze po licih, da ne zeva tudi njej na srčni strani globoka

rana . . . Saj bi je ne bilo moglo huje boleti, ko bi ji bil v istini meč presunil prsi! . . . —

Tako zelo je bila prevzeta od lastne bolečine, da je pozabila, kje je, da ni nič več videla podobe, v katero so bile vprte njene zasolzene oči, da je videla samo prizore in slike iz svojega žalostnega življenja — slike, ki bi, dahnjene na platno, ne bile smele viseti na cerkvenih stenah in na katere misliti na blagoslovljenem kraju je bilo zares pregrešno . . .

Zavedela se je potem zopet, zdrznila se in se začela kesati in obtoževati, da ni bolj krotila svojih misli, da je pozabila svetega mesta, da ni še dovolj čista njena duša, dovolj globoka njena pobožnost. In znova je ponižno vzdihovala in molila:

„O Marija, o mati božja sedmih žalosti, usmili se me, usliši mojo prošnjo! . . . Izprosi jima milost, da se zavesta greha, da se izpokorita, da začneta zopet Bogu všečno življenje! . . .“

Dve leti že je dan na dan v nešteti varijacijah ponavljala to molitev, dve leti že je pošiljala najiskrenejše prošnje k Mariji, a nič se ni izpremenilo, vse je ostalo, kakor je bilo. Obupavala je včas, ko je videla, da vsa molitev nič ne pomaga. Vstajali so ji dvomi . . . Včas ji je prišla tudi misel, da je njena grešnost vzrok, da ji Marija, da ji Bog ne usliši prošnje . . . Spomnila se je, da se je bilo spričo Marijinega kipa zgodilo tisto, spomnila, v kako svetem trenutku se je bila dala premagati, in zdelo se ji je, kakor bi ji Marija tega nikdar, nikdar ne mogla odpustiti in kakor bi bila zaradi tega gluha za vse njene vzdihljaje. Včas se ji je zdelo tako, včas je obupavala in zdvajala, ali potem je oživila zopet njena vera v neskončno milost božjo, ozelenelo zopet njeno upanje in vrnila se je k božji porodnici, krepila se zopet ob krvavih solzah, ki so se ji udirale po bledih, prepadlih licih, in ob krvavih kapljah, ki so ji tekle iz ranjenih prsi . . .

Tako se je bila navadila klečanja pred Marijinim oltarjem in vsak dan je z bolestno nestrpnostjo čakala ure, ko se je odpravljala v cerkev . . . Neznosno ji je bilo doma, kjer se ji je ob vsaki misli, ob vsakem pogledu obnavljala rana . . . Samo v cerkvi je mogla poiskati tolažbe svojemu srcu . . . zato ji je trepetalo vselej v neki blaženosti, kadar je prestopila cerkveni prag . . .

Tisto popoldne je molila posebno iskreno. Nenavadna čuvstva so jo navdajala. Kakor kadar privejejo pomladanske sape po dolgi mrzli zimi, tako ji je bilo pri srcu. Neki nemir se je je polaščal, a

ta nemir je bil podoben sladkemu pričakovanju. Z vedno večjim zaupanjem je vzdikala:

„O Marija, o mati božja sedmih žalosti, usmili se me!“

Še nikdar ni bila tako prepričana, da bo njena prošnja uslišana, da njena molitev ne bo zaman . . .

„O Marija, o mati božja sedmih žalosti . . .“

Njeni vzdihli so kipeli proti nebu in včasi je čisto naglas ponovila te besede, da se je skoro sama sebe ustrašila . . . Vedno bolj je raslo njeno upanje, prijetna samozavest se je začela lotevati njenega srca, vedela je, da prodre danes njena molitev do nebeškega prestola, vedela, da se zgodi danes tisto, po čemer je tako dolgo zaman koprnela . . . da se uresničijo njene tihe, a silne želje . . .

In kar hipoma je prišlo kakor razsvetljenje nad njo:

„Tja grem — k njima!“

„Tja grem, k njima!“ je ponovila z drhtečim glasom . . . Za hip se je je lotil še majhen dvom . . . Je li res to tisto? Je li res to pravo? — Ali takoj je zatrla neprijetno nesoglasje v svojem srcu in še z odločnejšim poudarkom je rekla sama sebi:

„Da, tja grem! Govorila bom ž njim, govorila ž njo — in uvidela bosta krivico, ki mi jo delata, spoznala bosta svoj greh in se kesala! . . .“

Do tistih dob ji ni bilo prišlo še nikdar kaj takega na misel. Samo molila je, molila dan na dan iskreno ter pričakovala, da se nekaj zgodi, zgodi nemara — čudež. Uverjena je bila, da se mora na čudovit način pokazati moč njene molitve, pokazati, kaj zmore priprošnja one, h katere podobi je dan na dan tako zaupljivo obračala svoje objokane oči.

Do danes ji je tudi nedostojalo poguma, nastopiti ter zahtevati svoje pravice. Pred svojim možem se je tresla . . . Nikdar ni bil surov ž njo, nikdar nista govorila, da bi se ji ne bil smehljal, ali baš tega njegovega smehljanja se je tako bala! Nekaj demonskega se je skrivalo za tem njegovim smehljanjem . . . Spričo tega smehljanja so izgubile besede svoj navadni pomen . . . Govoril ji je in ona ga je poslušala, toda v njenem srcu so vstajala vsa druga čuvstva, nego bi jih ji bile mogle vzbuditi besede same na sebi. Zadrhtela je že, samo če se mu je ozrla v njegov nelep obraz . . . Kako bi bila mogla stopiti predenj ter ga pozvati na odgovor? . . . Bala se ga je, če se je smehljal, a kaj bi bilo, če bi se bil razljutil? . . . In tudi zaradi tega ga ni hotela jeziti, ker ga je ljubila, ljubila navzlic temu, kar se je bilo zgodilo in kar se je godilo . . .

Njeno srce se ga je oklepalo z vso silo in zato je bila pripravljena, odpustiti mu vse, zato se je hotela izogniti vsemu, kar bi bilo moglo vzbuditi njegovo nejevoljo, moglo odtujiti ji ga še bolj . . .

Pa tudi zaradi ljudi se ji je videlo pametneje, da molči. Živela je dolgo v veri, da nihče niti ne sluti ne, kaj ji teži srce. Mož je bil kupil posestvo v vasi, oddaljeni nekaj ur vstran od tukaj. Na to posestvo se je bil preselil in s seboj je vzel mlajšo sestro njeno, da bi mu pomagala pri gospodarstvu in mu vodila gospodinjstvo.

„Doma bodi ti, ker si starejša in bolj izkušena; bosta že z materjo kako! Tam bom skušal pa jaz s sestro opravljati! Treba moči primerno razdeliti, da bo tu in tam red!“

Tako je bil nji razodel svoj namen. V tem zmislu je stvar pojasnjeval drugim ljudem, če se je kdo začudil, da se misli preseliti sam na novo posestvo, ženo pa pustiti na starem domu.

Ves načrt je bil dobro zasnovan, in ker je bil posestvo jako vredno kupil, ni mogel po njeni sodbi nihče priti resnici na sled. Ona sama bi ne bila nikdar domnevala kaj slabega, ako bi ne bila videla na svoje oči! . . . Tolažila se je torej z mislijo, da ljudje ne vedo, in da bi ne zvedeli njene sramote, je raje molčala in trpela . . .

Ko so se začela potem kazati znamenja, da stvar ni več prikrita, ko se ji je začelo dozdevati, da se ljudje spogledujejo nad njo, se je še bolj potajevala, češ, da jim na ta način zmede sled. Kazala se je vedno veselo, brezskrbno, kadar ni bila sama. Govorila je namenoma o svojem možu in svoji sestri in niti z najmanjšo besedo ni nikdar izdala, kaka bol prešinja njene prsi . . .

Vse to je bilo vzrok, da ni započela ničesar . . . Samo molila je, molila in tožila svojo bol Bogu neskončno usmiljenemu in Mariji Devici, vedno pričakujoč, da se zgodi tisto čudesno . . . Molila je za izpreobrnjenje grešnikov, upala in molčala . . .

In zdaj hipoma so se njene nade uresničevale . . . Zdaj so jo bili hipoma minili vsi pomisleki . . . nenadoma ji je bilo prišlo razsvetljenje. Bilo ji je, kakor bi bila Marija v oltarju izpregovorila ž njo in ji povedala, kaj ji je storiti. Nikakega dvoma ni bilo zdaj več v njenem srcu, zdaj je vedela, da mora, mora tjakaj, da je to edina pot do rešitve . . . Vedela je tudi, da se izteče vse povoljno. Nihče ne bo videl, nihče čul . . . Vse pojde lepo gladko. Njijini srci bosta po božji milosti že pripravljene. Vse se zgodi po njenih željah . . .

Da, iti mora! Ah, da ni prešinel že davno davno ta pogum njenega srca! Koliko bridkih ur, koliko prečutih noči bi ji bilo pri-

hranjenih! Toda morala je trpeti — trpeti in delati pokoro za lastni greh, zato baš ji je prišlo pravo spoznanje tako pozno! . . . Morala je trpeti . . . božja volja je bila taka! . . .

„O Marija, o mati božja sedmih žalosti! . . .“

Z vsem drugim čuvstvom je zdaj vzdihovala. Prepričana je bila, da je njena molitev uslišana in da ne potrebuje nikake priprošnje več. Vstala bi bila in šla potolaženega srca. Toda hvaležnost jo je zadrževala, da je še dalje klečala, še dalje dvigala oči proti Marijini podobi . . . —

V cerkvi se je začel delati mrak. Večna luč, ki jo je morila dozdej dnevna svetloba, je oživelala in vztrepetala. Nje rdeči soj je segal do oltarja ter odseval po pozlačenih predmetih, da so bili videti, kakor bi jih bila oblila jutranja zarja.

Zgoraj pri velikem oltarju so zacvilila vratca in drseče, šklepetajoče stopinje so se začule.

„Marjana, čas bo, da se vzdigneš! Cerkev bo treba zapreti!“

Vsak dan, kadar se je zmračilo, jo je prišel cerkovnik opozarjat. Ali ona je bila njegovih opominov tako vajena, da je niso nikoli vznemirili. Zdrznila se je malo, pa dalje molila . . . Tudi danes je ostala na svojem mestu. Vedela je, da ni še take sile. Cerkovnik je opravljal svoj posel. Lotil se je najprej luči v svetiljki. Otrebil jo je in dolil olja. Ko se je vračal s steklenico v zakristijo, je ponovil:

„Marijana, iti bo treba! Zaprl bom!“

Ali ona je še vedno klečala. Ločiti se ni mogla od kraja, kjer je bila postala deležna tolike milosti.

Cerkovnik se je bil vrnil z metlo ter začel pometati stopnice pred velikim oltarjem. Ko pa je bil opravil tudi to, je iznova zaklical:

„Marjana, pojdi, pojdi zdaj! Boš pa jutri zopet!“

Vstala je potolažena kakor še nikdar . . .

Dva moška sta stala na cerkvenem prostoru, ko je bila stopila iz cerkve, ter se ozirala po oblakih, ki so se valili kakor gost dim od juga ter se zgrinjali čez vas. Pozdravila sta jo in ona jima je odzdravila s smehljajočim obrazom. Toda možakarja menda nista imela zaupanja v ta smehljaj, kajti spogledala sta se in začela:

„Strašno dosti moli vedno!“

„Pa ne bo ničesar izmolila!“

„Ne, ne, kaj takega se ne izmoli! Ljubezen je močnejša od molitve . . .“

„Proketo čudno vse to! Da ima ta človek tako moč do žensk! Grd, kakor je . . .“

„Nihče ne ve, kaj je ženskam všeč!“

„Vedi vrag, res! Ali za to tu mi je res žal in smili se mi...“

„Saj je tudi vredna usmiljenja!“

„Najboljša je izmed vseh! Mati njena in ona, ki je zdaj tam pri njem . . .“

„Naj bo, kakor hoče! Naposled to nama nič mar!“

„Prav praviš!“

Tam v daljavi se je izvil velikanski blisk oblakom ter šinil skoro premo na zemljo. Prekrižala sta se in razšla. S povešeno glavo sta krenila vsak na svojo stran. Umolknila sta, a po tistem sta še dalje premišljevala o stvareh, o katerih si govoriti nista upala . . .

(Dalje prihodnjič.)

Satura.

Spisal L. Pintar.

Ljubljana, ljubica nebes in sreče!

a je bil Prešeren iskren etimolog, sem že omenil v Saturi (Lj. Zv. XXVI, 619)); znano je pa tudi, da je bil pesnik - slavitelj Ljubljane in „cvetečeličnih ljubljanskih ljubeznivih gospodičen“, da je že v svoji prvi baladi o povôdnem možu slavil „od nekdanj sloveče“ ljubljanske lepote, da je v sonetu „Vrh solnca . . .“ kakor Ovid ¹⁾ o Rimu tudi on o Ljubljani kot odlično nje znamenitost izrekel pohvalno izpričalo: „Kar zvezd nebo, deklet ima „Ljubljana“, da so mu bile te „lepote cvet in čast Ljubljane“ itd. Prav posebno pa je slavil naš pesnik Ljubljano v slavnostnici Hradeckega.

Če strnemo ta dva momenta pri Prešernu, namreč teženje za etimologijo in pa slavljenje Ljubljane, mislim, da ne bo neumestno, ako rečemo, da je hotel menda pesnik v zgoraj navedenih besedah namigniti na etimologični pomen imena Ljubljane, češ da je vprav „ljubljená“ (amata, dilecta). Za pesnika je seveda tako sličnoglasje prav ugodno, tak namig etimologije mu je dopusten, ker se prilega povečevalnemu njegovemu namenu. Docela drugo vprašanje pa je,

¹⁾ Ars amatoria I, 59: Quot caelum stellas, tot habet tua Roma puellas.

Sodoma.

Spisal Fr. Strnad.

II.

je si bila spet tako dolgo? . . . Kaj pohajaš! . . . Doma pa delo zastaja!“

S temi nevljudnimi besedami jo je sprejela mati, ona pa je odvrnila: „V cerkev bom vsaj še smela!“

„V cerkev, v cerkev, vedno v cerkev!“

. . . Čemu?“

„Mati!“

Tako brezbožne so se ji zdele materine besede!

„Saj res! Prav pomagalo bo!“

„Mati . . . mati — vi veste? . . .“

Dozdaj je vedno mislila, da mati ničesar ne sluti.

„Vi veste?“ je ponovila in srce se ji je stisnilo ob tem spoznanju.

Mati pa je porogljivo odvrnila: „Seveda, gluha sem in slepa

. . . in pa tako zabita!“

„Ah, vi veste mati, pa trpite in molčite ves čas!“

„Kaj pa naj bi? . . .“

„Domov bi ji veleli! Vaša hči je, ubogati vas mora!“

„Kajpak, ker si me ti tako ubogala, ko sem ti rekla, da ga ne jemlji! . . .“

„Prepozno je bilo že tedaj, morala sem!“

„Morala! . . . In kdo je bil kriv, da si morala? Jaz mar?“

O, ti . . .“

Ni izgovorila, ali smrtno sovraštvo je gledalo iz njenih oči.

„Za pet ran božjih, mati, zakaj me tako črtite?“

Materi so se še bolj jezno zaiskrile oči, a odgovorila ni nič.

Vrgla je v zapeček cunjo, s katero je brisala mizo in klopi, in odšla ven. Hči pa je obsedela na stolu, kamor se je bila zgrudila pod vtiskom materinih besedi . . .

Bilo ji je nepopisno pri srcu . . . Mati je torej vedela! . . . Mati je vedela, a ničesar ni rekla, ničesar storila! . . . Nekaj težkega ji je leglo na prsi, nekaj tako težkega . . . Nerazumljivo se ji je zdelo

materino vedenje. To, kar se je skrivalo za tem, jo je navdajalo s strahom . . . Zakaj je molčala, zakaj ni zinila nikdar nobene besede? . . .

Plaha se je ozrla po sobi. Temno je bilo že in v nepoznani grozi so ji drhteli udje. Zdelo se ji je že dolgo, kakor bi bila njena rojstna hiša celo pri belem dnevu zagrnjena v gosto temo, kakor bi se te njene rojstne hiše bali ljudje, bala blagodejna solnčna luč. Nekaj mrklega se je razprostiralo zdaj po teh prostorih, ki so ji bili nekdanj tako ljubi, tako dragi, tako polni svetlobe! Nekaj čudnega je bilo že dolgo dolgo tu notri . . . Sami plahi, sami sovražni pogledi! . . . Kakor bi se čutil pod to streho vsakdo krivega, kakor bi se vsakdo bal nečesa . . . Da, njej se je zdelo, kakor bi bila celo njih živina bolj klavrna od sosedove, kakor bi vse, kar je bilo pod to streho, tlačilo neko prokletstvo . . .

Odkod to, zakaj to? . . .

Nekoč je bilo drugače!

Zakaj jo zdaj tako sovraži mati? Ko je bila še otrok, jo je imela rada! Kako se more materina ljubezen izpreobrniti v tako mržnjo? Kaj ji je storila? Ali bi ne bilo naravneje, da bi jo bila pomilovala?

Zunaj se je bliskalo čimdalje huje. Nevihta se je bila približala. Po drevju je završelo in debele kaplje so začele padati. Zdajpazdaj je zagrmelo, da se je streslo poslopje. Stopila je k srednjemu oknu, ki je bilo odprto, in ga zaprla. Roj muh, ki je počival na šipah, se je dvignil in brneč zletel proti stropu. Iztegnila se je nato k svetiljki, ki je visela ob stropu, in jo prižgala.

V tem hipu je stopila zopet mati v sobo.

Navzlic svojim štiriinštiridesetim letom je bila še čvrsta in krepka, za žensko na kmetih nenavadno dobro ohranjena. Života je bila skoro bohotnega, obraz pa ji je bil suhljat, razoran od markantnih potez, a navzlic temu zalit od temne rdečice. Njen pogled je bil isker, izzivajoč, poln pohlepne ognja, ki je pričal, da se njeno srce še ni odreklo željam in da mu še niso tuje strasti . . .

Obe sta molčali. Mati je hčer pazljivo motrila, ta pa je zrla zamaknjena v tla predse. Naposled izpregovori mati.

„Če bo jutri vreme, bo treba . . .“

Ali hči ji ni dala izgovoriti. Nekako hlastno in odločno obenem je rekla:

„Jutri pojdem za njim!“

„Kaaj? Kam, praviš, da hočeš?“

„Za njim!“

„In kaj boš tam?“

„Tega mora biti konec!“

Mati se je divje zagrohotala.

„Hahaha! — Saj bo konec, a ne tedaj, ko boš ti hotela!...“

„Mati, jaz vas ne razumem!“

„Jaz tebe tudi ne! Pri miru ju pusti! Kar je, je! Tvoj ne bo več!“

Jezne, srdite so bile materine besede.

„Pa vsaj ona naj gre strani!“

„Dokler bo on hotel, ne pojde strani, sama veš, da ne!“

„Zakaj ne bi šla?“

„Zato, da ne! Abotnica! Presodi sama sebe in razumela boš njo!“

Hči ni doumela zmisla teh materinih besedi in se tudi potrudila ni, da bi ga. Njenega srca se je lotilo nekaj strašno grenkega. Zaihtela je in zaprosila:

„O mati, povejte mi vendar, kaj je to v naši hiši! Nobene sreče, nobenega veselja! In zakaj se nas vse tako ogiblje, zakaj nas pogledujejo ljudje tako čudno? Kaj smo jim storili? Kaj imajo zoper nas? Ali je vse to samo zaradi sestre, ali pa vedo ljudje še več? . . . Včasih mi je, kakor bi iz vsakega kota naše hiše gledala pošast! . . . Povejte mi, mati, ali so oče tistikrat res samo po nesreči zabredli v vodo, ali pa je bilo kaj drugega? Tako nedoumno se mi zdi to včasih . . .“

Mati je prebledela. Zravnila se je pokoncu in bila je videti, kakor bi rasla in postajala večja. Srdito je stisnita pesti in z nenavadnim glasom je zakričala: „Mol — či!“

Nekoliko hipov se je zdelo, kakor bi hotela skočiti v hčer. Ali premagala se je. Polagoma se ji je vrnila navadna barva v lica in pesti so se ji razleknile. Stopila je v stransko sobo in zaloputnila vrata za sabo.

Hči pa je šla ihteč v prvo nadstropje v svojo spalnico.

Bolela jo je glava, bolelo še huje srce . . .

III.

Drugi dan je bila že zgodaj pokoncu. Vihar, ki je divjal med groznimi nalivi vso noč, se je bil polegel, a deževalo je še vedno hudo in nič ni bilo upanja, da bi se ustavilo. Vendar je to ni od-

vrnilo, da bi ne bila zvršila svojega sklepa, čeprav ni imela nič več tistega zaupanja v svojo podjetje kakor še včeraj.

Neka pobitost in obupanost se je je lotevala zopet. Glava ji je bila trudna, nekaj, ker je malo in slabo spala, nekaj od neprijetnih misli, ki so jo mučile. In pri srcu jo je skelelo in peklo, da si je zdajpazdaj položila roko na levo stran prsi.

Včeraj ji je bilo, kakor bi ne mogla pričakati današnjega dne, tako jo je sililo srce, da bi storila brž, kar si je bila namenila, danes pa se je tako čudno težko ločila od doma. Bilo ji je, kakor bi se moralo nekaj zgoditi, kakor bi je čakalo tam zunaj še nekaj hujšega, nego je bila doživela tu notri pod to domačo streho. Neko bridko, nepopisno čuvstvo jo je polnilo, ko se je odpravljala na pot. Od enega kota do drugega so ji begale oči. Stvari, za katere se sicer niti zmenila ni, so vzbujale zdaj hkratu njeno pozornost; tuintam ji je obtičal otožni pogled, to in ono reč je prijela v roko, ogledala si jo, kakor bi si jo hotela vtisniti globoko v spomin, kakor bi se poslavljala od nje . . .

Bilo ji je, kakor bi se ne imela nikoli več vrniti semkaj . . .

Zunaj je zapel postiljonov rog, neprijetno, hripavo, pretrgano. Stresla se je in stekla ven. Na stopnicah se je srečala z materjo. Ponudila ji je desnico: „Zbogom, mati!“

Toda mati se je obrnila vstran. Ni ji segla v roko in ni ji odgovorila.

„Zbogom, mati!“ je zaklicala za njo še enkrat in hipoma se ji je storilo milo, da je zaihtela naglas.

Predno se je usedla v poštni voz, je premotrila tudi od zunaj še enkrat svojo rojstno hišo. Videla se ji je zdaj vsa drugačna nego doslej. Tako tuja se ji je zdela, tako nepoznana. Bilo ji je, kakor bi ne bila tu doma, kakor bi se bila samo pripeljala tod mimo, a zdaj potuje zopet dalje — kam, ve Bog sam! . . . —

* * *

Voz je oddrdral, ona pa je začela premišljevati svojo usodo, svoje življenje. Bil je dan kakor nalašč za premišljevanje. Videlo se ni nikamor, kajti zagnjeno je bilo vse v nepredorno meglo, a dežne kaplje, ki so bile na streho in ob okno poštnega voza, so padale tako enakomerno, da je monotoni šum, ki so ga povzročale, ni mogel motiti. Zrla je tja predse in se pogrezala v svoje misli. Le semtertja, kadar je zadelo kolo ob kak kamen in je voz zagrmel

in odskočil, se je zdrznila in vzdramila. A zavnala se je samo na svojem sedežu, obrnila glavo v drugo stran, potem pa nadaljevala svoja razmišljanja.

Da, to njeno življenje! Kako je bilo lepo, kako prijetno je potekalo v tistih prerano minolih časih! Podobno je bilo potoku sredi cvetnih travnikov. Urno in veselo se podi valček za valčkom, a vendar se vrši ves odtok tako mirno in enostavno! Le semtertja kak majhen tolmunček, kak neznaten slapček, da zažubori nekoliko glasneje, potem pa gre zopet vse svojo prejšnjo pot in prejšnje enakomerno zvenenje udarja na uho . . . Prav tako je bilo njeno življenje: mirno, tiho, brez kontrastov in velikih dogodkov . . .

Lepo je bilo v onih davnih časih . . . A potem se je začelo tisto strašno . . . Stemnilo se je nebo in ni se hotelo zjasniti več . . . Oče in mati se hkratu nista več razumela. Nič ni vedela, kako je bilo prišlo in kaj je bilo vzrok temu, a iz besed, ki jih je čula semtertja, je posnemala, da razdvaja njena roditelja globoko sovražstvo. Nič gotovega ni vedela, a čutila je, da mora biti nekaj groznega med njima, kajti imela nista nikdar lepega pogleda, nikdar ljubeznive besede drug za drugega . . . Nista bila baš glasna . . . redki so bili hudi nastopi med očetom in materjo. Zasluga za to je šla očetu, ki je rad molčal in izognil se, če je le mogel, vsakemu prepiru. A tisti molk, ki je vladal včasih v hiši, je bil strašnejši, nego če bi bila oče in mati kričala in obsipala se z grdimi priimki, tisto tiho sovražstvo je ležalo kakor mora nad vso hišo — nekaj nevarnega, neznanskega se je skrivalo za njim . . .

Kakih dvanajst let je imela, ko se je bilo začelo, otročja je bila še njena duša, a vendar je že čutila nesrečo, vendar ji je bilo težko pri srcu ob takih razmerah . . .

Čudno, da so bile njene simpatije vedno na očetovi strani! Morda zato, ker je videla, da vselej podleže materini oblastnosti, da obvelja vselej materina volja, nikdar njegova. Sočuvstvovala je z očetom in bolelo jo je, ko je videla, da trpi, da ga nekaj peče in mori. Žalostno je povešal glavo in hiral je brez prave bolezn. Od dne do dne je postajal slabejši, kakor senca se je vlačil okoli, toda ulegel se ni . . . Ali nekoč pa so ga potegnili iz vode . . .

Hudo jo je pretresla očetova smrt. Pozabiti ga ni mogla. Vedno se ji je še smilil. In dasi ni imela nobenega vzroka, pritoževati se zoper mater, se njeno srce vendar ni moglo ogreti tako zanjo, kakor se je ogrevalo za očeta. Pozabiti ni mogla tistega žalostnega obraza, tistih žalostnih pogledov njegovih. In strašno ji je bilo ob misli, da

je storil tako nenavadno smrt. Po nekem takem prepiru z materjo se je bil odpeljal z doma, dasi je lilo kakor danes. Zvečer pa sta konja sama pridirjala domov. Zapeljal je v temi v strugo, konja sta se rešila, on pa je utonil. Tako je čula praviti in verjela je. A srce se ji je stisnilo, kadar se je spomnila, da je usojena beračem in zločincem lepša smrt, nego je bila njenemu očetu. Ko bi bil zatisnil oči vsaj v topli postelji, ob kateri bi bila ona klečala in molila!...

Trpela je dolgo, predno so vsi ti bridki občutki nekoliko minili in so začeli vtiski sedanjosti izpodrivati spomine na žalostno preteklost. Vendar čas je storil tudi pri nji svojo dolžnost. Razcvetla se je bila v devico, napočila ji je bila tista zorna doba, ko začuti človek novo srečo, ko polnijo prsi najslajši upi, ko je življenje podobno zlatemu maju . . . Mirno in tiho bi ji bili potekali zopet dnevi, ozarjena od zlatih solnčnih žarkov se je razgrinjala bodočnost pred njo, njena deviška duša je sanjala krasne sanje, pogrezala se v sladko koprnenje — polno harmonije je bilo njeno življenje, a tedaj je posegel z neusmiljeno roko vmes on — sedanji mož njen . . .

Bil je že tedaj pri hiši, ko je bil še oče živ. Da, ko se je zamislila zdaj tako nazaj, se ji je dozdevalo celo, kakor bi se bili prepiri med očetom in materjo šele potem začeli, ko je bil on prišel k hiši. Dobili so ga bili iz Trsta, da bi vodil trgovino z mešanim blagom, ker domači sami niso mogli opravljati poleg velike kmetije še prodajalnice . . .

Ona se spočetka ni dosti menila za tega človeka, pozneje pa ga je celo mrzila, morda ker je videla, da ga tudi oče ne mara. Nekoč je čula, kako je oče rekel materi, da ga zapodi, toda mati se je udarila ob prsi in vzkliknila: „Tu imam jaz odločevati, ne ti!“ In ostal je. Da bi bil sam šel, ko je čutil, da je na poti, za to je bil pač premalo rahločuten. Kakor bi ničesar ne vedel, ničesar ne zapazil, se je šopiril po hiši in se smehljaj, takisto čudno smehljaj kakor bi hotel reči: „Vse bo tako, kakor bom jaz hotel!“

(Dalje prihodnjič.)

Pesnikova smrt.

Plameneč velikan v brezmejnost je pal,
smrtnoranjen se dan poljubil z nočjo je —
Pesnik dušo in misli je večnosti dal,
z zarjo združil strmeče sanje je svoje.

Vojeslav Molè.

Sodoma.

Spisal Fr. Strnad.

(Dalje.)

nej je bil že način njegovega govorjenja zoprni. Govoril je v tistem čudnem tržaškem narečju, ki ga ona ni mogla trpeti. Tudi njegova vsiljivost ji ni prijala. Ali drugim ljudem se je znal prikupiti.

Odkar je bil on v prodajalnici, so ljudje menda vsake stvari več potrebovali, kajti bila je dosti bolj polna nego prej. Zlasti so ženske radi prihajale. Ugajalo jim je na njem nemara to, ker je bil vedno lepo gosposko oblečen in se jim je znal tako laskati. Morda tudi, ker je bil tako drzen! To in ono je prijel za roko in ji šepetnil kaj na uho, da je zardela in zbežala. A tem raje je zopet prišla. Da je imel nelep, skoro spačen obraz, to jih ni motilo.

Ona bi ga bila mrzela nemara, tudi ko bi ne bila slutila, da ga sovraži oče. Kajti tudi potem se ni bila izpremenila proti njemu, ko je bil oče mrtev in ji je bil začel že giniti spomin na njegovo smrt. Zoprni so ji bili njegovi izzivajoči pogledi in nesramni nasmehi, pred katerimi ni bila nikjer varna. Zato je uhajala pred njim, zato je gledala, da sta prišla kolikor mogoče malo v dotiko.

Podedovala je bila menda vse lastnosti očetove: njegovo krotkost, njegovo molčljivost, njegovo vdanost in nagnjenje k samotarnjenju. Pobožnost, bogaboječnost sta ji bili takorekoč prirojeni. Živela je neko posebno življenje sama zase. Pogrezala se je iz neke srčne potrebe sama v se, a za vse to, kar se je godilo okrog nje, se je le malo brigala. Ko je bila stara štirinajst, petnajst let, se je bavila mnogo z mislijo, da bi šla v samostan. Mirno, tiho žitje za samostanskimi zidovi, kjer bi bila varna pred viharji življenja, bi bilo prijalo njeni naravi, njeni mehki duši . . .

Ali prišlo je drugače . . . Posegel je on s svojo kruto roko vmes in odkazal drug tir njenemu hrepenenju in željam njenega srca . . .

Čudno: do danes se še nikdar ni tako živo spominjala vseh onih okoliščin, v katerih se je bilo dogodilo tisto, kar je bilo vzrok,

da je prišlo vse vse drugače, nego je pričakovala . . . nego je sanjala njena duša, obetalo si njeno srce . . .

Na njenega rojstnega dne je bilo. Izpolnila je bila svoje šestnajsto leto. Napočila ji je bila ona zorna doba, katere se spominja pač vsaka ženska svoj živ dan z nekim sladkim domotožjem. Ali njej je prinesla ta doba le grenko prevaro, namesto cvetne pomladi ji je naklonila nevihto in vihar . . . One sladke iluzije, v katere se tako rada pogreza mladost, one sladke sanjarije, polne vonjave poezije, polne mamečega čara, ki tvorijo najlepši del človeškega življenja — ah, kako hitro, kako hitro so se ji bile razpršile ! . .

Svoj rojstni dan je praznovala, odkar je bila postala razumnejša, na način, ki je najbolj prijal njenemu bogaboječemu in v resnici pobožnemu srcu. Na ta dan se je odtegnila vselej po možnosti posvetnemu hrupu in tudi to pot ga je hotela prebiti v premišljevanju in v molitvi. Na večer prejšnjega dne je bila opravila izpoved, a zjutraj je bila pri obhajilu. Njeno srce je bilo radi tega lahko in njena duša je bila tako svatovsko vesela . . . Precej po zajtrku je šla gori v svojo in sestrino sobo. Sestra, ki je bila za dve leti mlajša od nje, se je pojavila med otroci po vasi, mati pa se ni brigala zanjo; tako je ni nihče motil in lahko se je torej posvetila vsa bogoslužnemu poslu. Pokleknila je najprej pred kipec Matere božje, ki je ovenčan s svežimi rožami stal na omari in pred katerim je v rdeči svetiljki brlela majhna lučica. Iskreno je molila nekaj časa, potem pa je sedla ter začela čitati iz knjige, ki ji jo je bila za rojstni dan poklonila krstna botra.

Sladka opojnost se je polaščala njene duše, rajska čuvstva so prešinjala njeno srce, ko se je zavedala, kolike milosti je bila deležna danes. Njena duša se je dvigala, njeno srce je koprnelo gori k nebeškemu ženinu . . . vse njene želje so kipele kvišku . . .

Ali čitala še ni dolgo, ko se odpro vrata in stopi v sobo on. Zaprl je vrata za sabo in se ji približal. Njegova stopinja je bila lahka, komaj slišna, a na ustnicah mu je igral tisti smehljaj, tisti čudni smehljaj, ki se ga je tako bala. V roki je držal velik šopek žarečih se rož. Čestital ji je ter ji poklonil cvetke, ki so s svojim močnim, prijetnim vonjem napolnile vso sobo. Zardela je in ni vedela, kaj bi storila. Njeno srce se je upiralo, vsa prejšnja mrznja do tega človeka se ji je obnovila v prsih. Zbežati je že hotela, toda tedaj se je spomnila opominov duhovnikovih pri včerajšnji izpovedi. Vprašal jo je bil, če je na koga huda, jezna. To vprašanje jo je bilo prvi hip zmedlo, toda naposled je pritrdila, ko je pomislila,

kako zoprni ji je Tržačan. Izpovednik pa jo je posvaril ter jo opozoril, da moramo ljubiti celo svoje sovražnike. „Tudi tega moram torej ljubiti,“ se je spomnila. „Vsekakor pa ga žaliti ne smem!“ In ostala je. Komaj da je čula, kaj je govoril. Neki čuden, silen strah jo je bil prevzel. Dvignila se je bila in vprla z obema rokama ob mizo in tako stoje je strmela vanj. Nekaj ji je velelo: „Beži!“ Toda ni si upala, ker se ji je zdelo, da bi mu pokazala s tem svoje sovraštvo. Preveč je bila razburjena, da bi bila mogla dognati v tem hipu, kaj sme in česa ne sme, ter presoditi čustva, ki so jo prešinjala. Da sovražiti ne sme, je vedela, je li pa mržnja, ki jo je čutila do njega, eno in isto s sovraštvom, tega ni vedela. Znala je, da mora po zapovedih božjih tudi njega ljubiti, toda v čem se ima kazati ta ljubezen, tega ni znala. „Žaliti ga ne smem!“ si je ponovila in sprejela njegov dar. In kakor bi mu hotela dati vidno znamenje one ljubezni, ki mu jo je bila dolžna, se mu je nasmehnila, nasmehnila prijazno navzlic grozi, ki jo je navdajala pred njim. „Beži!“ ji je še vedno veleval notranji glas, a spominjajoč se izpovednikovih opominov, je ostala in čakala, kaj se zgodi. Kajti hipoma je zaslutila, da se nekaj zgodi — nekaj, česar se je bala, pa ni vedela, kaj je, niti ne, se li sme izogniti tistemu ali ne, da ne greši zoper zapoved ljubezni . . . Vedela je, da se nekaj zgodi, in se tresla po vsem životu . . . Čitala mu je morda v očeh, čitala na obrazu, mogoče tudi, da je le instinktivno čutila . . . A dasi je bila v smrtnem strahu in dasi ga je njeno srce sovražilo, se mu je vendar smehljala, smehljala zbegano — prijazno. Njemu pa je to menda še bolj podžigalo želje, še bolj podžigalo tudi pogum . . . Hipoma so se je oklenile njegove roke in strastno jo je privil nase. Odprla je usta, da bi zakričala, toda njegov poljub ji je zadušil glas. Pohajala ji je sapa, tako dolgo in tako silno ji je tiščal svoja usta na njena, a zatem ji je začel z blazno burnostjo poljubljati oči, čelo, lica, vračajoč se vedno zopet k njenim ustom . . . In tistikrat se je porodilo ono strašno, ki ji je bilo vir tolikega trpljenja! . . . Čustvo, ki ga do tistihdob ni poznala, čustvo, polno razkošja, je prešinilo njene prsi, razlilo se ji po životu ter obvladalo vse njene moči, vso njeno voljo . . . Hotela je misliti, hotela preudariti, a težka omotica je ovijala njeno glavo. Vzdrnila se je nekoliko in se mu je skušala izviti. Vprla se je ob njegove prsi, hoteč ga odriniti od sebe; a to je njega le še bolj razgrelo in le še bolj je občutila njegovo strast. Prijel jo je za obe roke, zavil ju ji nazaj in potem jo iznova pritegnil k sebi, da sta se tiščala tesno drug drugega, prsi ob prsi, život

ob život . . . Borila se je, a njene moči so bile preslabe. Vsi udje so ji otrpnili v njegovem divjem objemu, njen odpor je pojema, ker je sama uvidela, da je brezuspešen, velika nevečnost se je lotila hipoma vsega njenega života, noge so se ji zašibile in omahnile je . . . Še enkrat se ji je vzbudil srd, še enkrat ji je vzkripelo prejšnje sovraštvo do njega, toda ta srd je bil brez opore, to sovraštvo je bilo brez moči . . . Med njeno dušo in njenim telesom se je pojavil hipoma razpor . . . duša se je upirala, a telo ji je drhtelo v čudnem koprnenju . . . Iz njegovega nasilstva se ji je porajala slast, kakršne še ni bila občutila, in tej slasti so podlegle njene misli in želje. Vedno drznejši je postajal, a ona se mu ni branila . . . Zatisnila je oči, kakor bi se bala pogledati komu v obraz, in samo ihtela je, ko jo je strastneje in strastneje objemal in privijal nase . . . — —

Plamenček pred Marijinim kipcem je zaprasketal, zaprasketal tako čudno . . . Stresla se je in kakor iz sanj se je vzdramila. Nič ni vedela, koliko časa je trpelo, koliko časa mu je bila pokorna . . . Luč je bila ugasnila, plaho se je ozrla na kipec in zdelo se ji je, kakor bi bil Marijin obraz ves žalosten. Divja bol je prešinila tedaj njene prsi. Zavedela se je in vse, kar ji je bilo pred hipom še nejasno, ji je stalo zdaj jasno pred očmi. Zaihtela je, razjokala se naglas . . . Ugasnil je bil plamen, čisti plamen njene duše, ugasnil danes, danes! . . . Kako je bilo njeno srce zjutraj še in kako je bilo zdaj! . . . Osulo se je bilo cvetje liliji . . . —

Vprla je obupen pogled v njega, a on je bil miren in se je smehljaj, smehljaj kakor vedno . . . Njegov obraz je bil poln zadovoljnosti . . . Začudila se je. Vprašati ga je hotela, če nima vesti, če se ne boji Boga, a tedaj se je oglasil nekdo zunaj. Sklonil se je pokonci in se obrnil proti vratom. Nobene zadrege ni bilo zaznati na njem, ko je odkorakal. Ona je strme gledala za njim. Njene misli so ga preklinjale, a tem mislim se je nekaj protivilo v njej . . . Bila je razdvojena, razprta sama s seboj . . .

Takrat se je rodilo tisto strašno! . . . Srce je bilo še nedolžno, duša še čista, v telo pa se je bil zajedel strup strasti . . . Začel se je zdaj zanj čas najhujših bojev. Najbolj je trpela po noči. Njena sestra se je komaj ulegla in že je spala, spala tisto zdravo, sladko spanje nedolžnosti, ona pa je čula in zaman si prizadevala, da bi pozabila. Prebdela je po cele noči. Jokala je in molila, molila tako iskreno in goreče, ali mir se ni hotel naseliti več v njeno srce. Tisti poljubi so jo pekli venomer . . . po njenih žilah je kipelo . . . burno je valovila njena kri . . . Borila se je duša s telesom, a zmagovalo je

telo . . . Preklinjala ga je, a to preklinjanje je bilo samo še mehanično . . . Otresla bi se bila rada spomina, ali njene misli se niso hotele ločiti, vračale so se vedno k razkošju, ki ga je bila občutila v njegovem objemu . . . sukale so se ji vedno okoli enega in istega predmeta, kakor se sučejo vešče venomer okoli luči v poletni noči . . . Njena duša se je upirala, a ta odpor je bil tako slab! Ginilo ji je zaupanje do same sebe! Zelje, ki so kalile iz razburkane njene krvi, so postajale silnejše in silnejše . . . In tako si je morala nekega dne sama priznati, da ga ne sovraži, ampak ljubi, ljubi s strastjo . . . ljubi grešno . . .

Borila se je še, a brez upa zmage. Izognila bi se mu bila rada, a noge so jo zanesle vedno tja, kjer je slutila, da se najdeta, dasi ni pozabila, da bi to ne smelo biti. Kes in obup sta jo spremljevala vsepovsod. Pri tem ji je bilo najhujše to, da je tako dobro vedel, kaj se godi z njo. Kazala se je užaljeno, a on ji ni verjel, on je znal, da je to samo navidezno in prisiljeno, znal, da je dosegel svoj cilj, svoj smoter . . . In kadarkoli je nanesla prilika, jo je prijel za roko, pritisnil jo k sebi in jo poljubil. Včasih ga je srdito pahnila od sebe, a z besedo mu ni nikdar očitala njegovega dejanja, kakor bi se bala, da bi prihodnjič tega več ne storil. In on se je smejal . . . smejal napol porogljivo, napol samozavestno . . . smejal po tisti svoji čudni navadi . . .

Včasih jo je grozno pekla vest. Spominjala se je, kako je njen oče sovražil tega človeka, in odpustiti si ni mogla, da ga ne sovraži tudi ona . . . Delala je sklepe, rotila se je . . . Toda izpremenilo se ni nič. Čim večkrat so se je doteknile njegove roke, tem bolj se je razvzemala njena kri. In sčasoma si jo je podjarmil popolnoma. Niti lastne volje niti lastnih želja ni imela več — samo kar je on hotel, kar je želel on, je storila . . . In naposled se je zgodilo, da je morala postati njegova žena . . .

Ko je zdaj vse to tako premišljevala, se je jasno zavedala, da je gola strast tisto, kar jo veže na njenega moža, in ne ljubezen, tista blaga, lepa ljubezen, ki klije iz nedolžnih src . . . Ljubezni brez spoštovanja si ni mogla misliti, a na možu ni opazila nobene lastnosti, ki bi ji bila obudila spoštovanje do njega. Vedela je, da je prava ljubezen nežna, a on jo je bil z brutalnostjo priklenil nase . . . Iz strasti je storil to in strast je rodila strast . . . Strast je bila vse to in greh se ji je zdela zdaj vsa tista njena molitev . . . Strah jo je bilo ob misli, da so imeli vsi tisti vroči vzdih, ki jih je dan na dan pošiljala h kraljici nebes, grešno ozadje in da se je nahajala v tako hudi zmoti glede nagibov svojih prošenj . . .

Od tistih dob, ko jo je bil njen mož zasnubil, se je začelo potem tudi sovraštvo materino do nje. Ali zakaj jo je mati mrzela, še danes ni prav vedela. Če ji je zamerila njen prestop, zakaj ga ni zamerila tudi njeni sestri? Ali ni nje sestra še veliko huje grešila? Ali ni ona proti sestri pomilovanja vredna? A mati je črtila samo njo, za sestro pa se je potegovala še včeraj! . . .

Ni umela tega in neprijetno ji je bilo ob tej nejasnosti . . . Težko je ležala na njenih prsih ta temna negotovost . . .

Poštni voz je zabrnel in šipe v njem so zašklepetale. Prišel je bil na grapast, kamenit tlak in, zavivši nekoliko na desno, se je ustavil pred hišo s poštnim nabiralnikom. Od vožnje trd in že itak ne posebno gibčen se je skobacal poštni hlapec s težavo z voza. Izustil je par robatih kletvic na rovaš grdega vremena in dvignil pokrov na svojem sedežu, v katerem so bile shranjene vreče s poštnimi pošiljatkami. Na pragu se je prikazalo osemnajstletno, zdravo in krepko dekle — poštna odpraviteljica. Prejela je eno vrečo, a oddala zato dve. Poštni hlapec se je hotel nekaj pošaliti z njo, a ona menda ni bila razpoložena, kajti hitro je izginila v veži.

Voz je zopet zaškripal in hlapec je hotel že pognati, ko pripopiha čedno oblečen človek in vpraša, če je še prostora zanj. Hlapec odpre voz, pokaže noter in reče s čudnim nasmehom:

„Vama vsaj dolgčas ne bo, ko bosta dva!“

Tuji človek se je z vsiljivo radovednostjo ozrl v njo in se ji usedel baš nasproti. Ona se ni menila zanj. Ko pa se je voz zazibal, so se dotaknila njuna kolena. Tujec je vpri tedaj nesramen pogled vanjo in se frivolno nasmehnil, njo pa je izpreletelo neprijetno čustvo. Pomaknila se je proč od njega k drugemu oknu.

Voz je drdral dalje. Tujec se je oziral iznenaden proti njej, ona pa je kmalu pozabila nanj in, zatopivši se zopet v svoje misli, ni niti vedela več, da se vozi še kdo drugi ž njo . . .

(Dalje prihodnjič.)

Aforizmi.

Ne boj se sovražnikov, a prijatelja se varuj, ki vedno pritrjuje.

*

Kultura je vrednost naroda. Harmonska popolnost in svobodna vzvišenost te kulture pa je posamezniku, v kolikor ga more prisiliti, da s češčenjem stremlje do nje, edino merilo njegove narodne dolžnosti.

Vladimir Levstik.

Sodoma.

Spisal Fr. Strnad.

IV.

jen zakon spočetka ni bil nesrečen. Pogrešala ni ničesar, ker se ni zavedala, da ji česa primanjkuje. O oni prelestni poeziji, o kateri sanja ljubeče deviško srce, o oni sladki blaženosti, ki je pričakuje nedolžno dekle ob strani izvoljenega moža, ni bilo sledu v njenem zakonu. A ona, ki prej na možitev sploh mislila ni, ker je hotela posvetiti svoje življenje višjim ciljem, ona, ki niti vedela ni, kaj je ljubezen, ker je bila okusila v tistem hipu, ko so se je bile doteknile prvič moške roke, takoj strast, niti slutila ni, da je bila prikrajšana za najslajše, najlepše . . . In tako ji tudi jasno ni bilo, da ono čuvstvo, ki ga je gojilo njeno srce do moža in ki jo je s tako neodoljivo silo vleklo v njegovo naročje, ni ljubezen, ampak strast, dokler ji danes ni hipoma prišlo spoznanje . . .

Bilo je čudno to, kako mu je bila bolj in bolj vdana, kako je bila čimdalje bolj navezana nanj! Plamen njenega srca se je razvnel, kakor bi bil prilival kdo olja ognju. A bila je srečna, zadovoljna, ker njene želje niso bile brez utehe. Njen mož je ni zanemarjal, in dasi sta bila že poldrugo leto poročena, ni zapazila niti najmanjšega znamenja, da se je njej nasproti ohladil ali sploh kaj izpremenil. In baš zaradi tega se morda nikdar ni spotikala ob tem, da se je tako rad pojal z njeno mlajšo, od dne do dne lepšo, a še popolnoma otročjo sestro. Samo smejala se je, kadar jo je prestregel z rokama, pritisnil jo nase in jo celo poljubil vpričo nje. Vse to se ji je videlo šala, nedolžno veselje, ki mu ga je privoščila tem bolj, ker ji niti na um ni prišlo, da bi se njen mož približeval kdaj drugače sestri kakor s treznim prijateljstvom in da bi se mu vzbujale kdaj želje, ki bi segale preko mej njenih pravic.

Toda njena sestra se je razcvitala kakor roža, njeni polni, bohotni udje so vzbujali slast, njeni plamteči pogledi so razgrevali kri. In drugi ljudje so bili bolj nezaupljivi nego ona. Zapazili so to in ono podrobnost, ki jo je ona v svoji naivni blagohotnosti prezrla ali pa ji ni pripisovala nič važnosti, dočim se je zdela njim pomenljiva. In zgodilo se je zdajpazdaj, da ji je kdo, šaleč se sicer, a vendar

z nekako resnobo pripomnil: „Pazi, Marijana, Malka ti še moža izneveri!“

A ona se je takim opazkam samo smejala. Smešno res! Saj je bil mož njej nasproti vedno vnet. In tudi sicer! Kje bo storila sestra sestri kaj takega, zlasti pa tak otrok, kakršen je bila zdaj še njena sestra!

Toda malce sledu so vendarle zapuščali taki opomini za seboj. Malce strupa je le kanilo pri vsaki taki priliki v njeno srce, in predno se je dobro zavedela, kako je prišlo, je začutila v prsih nekaj skelečega, kar jo je zdaj manj, zdaj bolj vznemirjalo.

Začela je postajati opreznjša, začela je opazovati s preudarnjšim, ostrejšim pogledom. In opazila je čimdalje več.

Kar se ji je videlo včasih zgolj slučajnost, to se ji je zdelo zdaj hkratu namera... Zdelo se ji je, kakor bi se sestra nalašč nastavljala njenemu možu, kakor bi nalašč iskala prilike, da uganja z njo svoje burke. In polagoma se ji je začelo tudi dozdevati, kakor bi sestra ne bila več tista kot pred kratkim časom še. Dostikrat je tako čudno molčala, in če se je naglo ozrla proti njej, je zapazila, kako ji počivajo oči na njenem možu, prav kakor bi iskale česa pri njem, kakor bi nečesa pričakovale, kakor bi hotele kako skrivnost izvabiti iz njega...

Sicer je dobila vedno zopet izgovore zanj in za sestro, potolažila se je včasih popolnoma, a nikdar ne za dolgo...

„Vsaj nespodobno je tako vedenje!“ si je dejala nekoč, hoté sama sebi pritajiti ljubosumnost, ki se je je lotevala, ter opravičiti naklep, ki ji je bil nenadoma kar sam ob sebi dozorel v srcu.

„To ni dostojno!“ si je ponavljala in poslej često posvarila zdaj sestro, zdaj moža, toda vendar tako, da nista mogla slutiti ne on ne ona, odkod izvirajo ti opomini. Možu je govorila, da je že prestar za take otročarije, a sestri je priporočala, naj postane resnejša, ker je tudi lepše, če se kaže resno. Toda njene besede niso zalegle dosti, in ko ji je mož odvrnil nekoč baš tako v šali, kakor ga je ona posvarila, da menda vsaj ni na svojo sestro ljubosumna, jo je bilo sram in umolknila je — —

Odslej je molčala in sčasoma se je celo tudi pomirila zopet. Kaj naj bi jo tudi skrbelo? Ali naj bi se bala svoje sestre, ki ji je bila tako vdana, in svojemu možu naj bi podtikala nezvestobo, ko je imela toliko dokazov, da se mu ljubezen do nje še prav nič ohladila ni?

Naposled tudi ni imela nobenega povoda več, da bi bila kaj dvomila. Bilo je videti, kakor bi sestra spoštovala njene opomine, kajti bila je postala bolj resna in vpričo nje se je zgodilo, da je pahnila njenega moža od sebe, ko je hotel zbijati zopet svoje šale z njo. Tudi ljudje so bili vtihnili in nikoli ni več črhnil nobeden proti njej kake besede, iz katere bi bila mogla posneti, da sumničijo sestro in njenega moža. Kesala se je, da se je bila dala po praznih besedah zapeljati k slabim mislim, čutila se je krivo sestri in možu nasproti in z obema je bila zdaj še bolj ljubezniva, da bi tako poravnala krivico, ki jima jo je storila.

Z zadovoljnim srcem se je vdajala zopet sreči, ki ji jo je nudilo zakonsko življenje, in z grozo se je spomnila včasi, da bi se bila v svoji otročji nepreudarnosti kmalu dela ob vso to blaženost, ki je je zdaj deležna. Kako strašno bi bilo, ako bi bilo njeno srce zaslutilo to srečo in zakoprnelo po njej potem šele, ko bi se bila za večno zapahnila za njo samostanska vrata! Posledica bi bili najgrozovitejši boji in obup! Ob takih mislih je bila od srca hvaležna svojemu možu, čigar vihari temperament je bil odkazal njenemu življenju sedanjí tir . . .

Veselo in srečno so tekli zdaj zopet njeni dnevi. Ljubil jo je njen mož in tudi ona je njega ljubila še vedno s tistim in še hujšim ognjem . . .

Bila je mirna, in ker se ničesar ni bala, tudi nikdar ni iztikala za možem in sestro. Kadar moža ni bilo v prodajalnici, ga je ona namestovala in nikdar ji ni prišlo na misel, da bi bila šla gledat, kje se mudi. Ali nekega dne je zahteval nekdo, ko njega bilo ni, reči, ki je ona ni znala dati. Čakala je dolgo moža, ko pa je kupovalec začel postajati nestrpen, ga je šla iskat v prvo nadstropje, kjer je včasi pisal in delal svoje račune. Brez posebnih misli je šla gori. Ali ko je bila sredi stopnic, ji je postalo hipoma tako čudno pri srcu . . . „Ne hodi!“ ji je reklo nekaj in noge so ji bile res tako težke, da je komaj prestopala. Strah jo je bilo, a vendar je šla. Ko pride mimo sestrine, nekaj tudi svoje sobe, se ji zazdi, kakor bi bila nekaj čula notri. Odpre vrata, in njenim očesom se pokaže prizor, kakršnega je bila na svoj šestnajsti rojstni dan sama doživela, samo da je bila zdaj sestra na njenem mestu, prizor, ki jo je poučil, kako lahkoverna je bila in kako neumestna je bile njena velika zaupljivost . . .

Isti prizor kakor tistikrat . . . tudi luč je brlela pred Marijinim kipcem! . . . Ah, vse, vse je bilo res! . . . Sestri je bila zalila kri

lica, a to ni bila rdečica sramu. Izpodmuljeno in drzno je gledala in že ta pogled ji je povedal, da se to, kar je bila videla, ni godilo prvič. On pa niti v zadregi ni bil. Kakor bi bil pripravljen na to, da ju prej ali slej zaloti, se je hladnokrvno smejal . . .

Prvi trenotek je hotela dati z glasnimi besedami duška groznemu gnevu, ki se je je lotil. Ali že v naslednjem hipu jo je premagala užaljenost in onemogla se je zgrudila na stol.

Vse njene moči so bile strte. Čutila je, da je izgubljeno za njo vse, čutila morda tudi, da nikdar ničesar imela ni . . .

Spomnila se je, da je čula nekoč kmeta, ki ji je trdil, da ni nič hudega, če vara mož ženo ali žena moža, samo da varani ne zve tega. Čudila se je takrat tej modrosti, a zdaj je umela, v koliko so resnične te besede. „Ne hodi!“ ji je velelo srce. Ah, da ni poslušala! Koliko bolje bi bilo, ko bi se bila vrnila sredi stopnic! Čudne misli so se ji vsiljevale o človeški sreči. Če je vsa sreča dostikrat zavisna samo od tega, da človek ne zve resnice, kaj je potem sreča? . . .

Občutila je dvojno bol tisti hip. Bolela jo je nezvestoba moževa in sestrina, a obenem se je je lotil grozen kes radi lastnega dejanja, radi lastnega greha . . . Baš tako je brlela tistikrat lučica pred Marijinim kipcem . . . Vpričo nje, ki je najčistejša, se je bila izpozabila . . . Zato pač je morala zdaj to videti! Zato pač se je moralo to zgoditi! Zgoditi se je moralo in morala je videti, da je prejela kazen za greh! In ni li, ker je kazen morala priti, ker je takorekoč izzvala kazen, kriva ona celo sestrinega greha? . . .

Vse te misli so bile vzrok, da je molčala tudi potem še, ko si je bila opomogla nekoliko.

Mož in sestra sta odšla iz sobe, ona pa je zdrknila na kolena pred Marijino podobo in milo je jokala. Potem pa je šla in se zaprla v svojo sobo in dva dni je ni bilo na izpregled. Ves čas je molila in razmišljevala o tem, kaj ji je storiti. A naposled je prišla do prepričanja, da ne more storiti ničesar in da se to, kar se je zgodilo, ne da predrugačiti nič več. Vpiti, kričati — da bi ves svet zvedel za njeno sramoto, zvedel za grozni greh, ki se godi pod streho njene domače hiše — ne, ne, samo tega ne! Zase je hotela ohraniti to, samo da ostane neomadeževana njena rojstna hiša! „Moja največja skrb bodi, pritajiti vse,“ tako se je odločila. Očitati jima — kak zmisel bi imelo to? Če ju ni pretreslo in iztreznilo dejstvo, da ju je zalotila, kaj naj bi pomagale njene besede?

In tako ni rekla ničesar ne možu, ne sestri. Vedeti sta morala, kako rano sta ji prizadela, čitati sta ji morala na obrazu, kako trpi,

in upala je, da jima baš s svojo potrpežljivostjo in s svojim nemim trpljenjem obudi usmiljenje ter ju dovede do spoznanja in popljšanja . . .

In bilo je videti, da je ubrala pravo pot. Mož se je sicer vedel, kakor bi se ne bilo nič zgodilo, smehljaj se je po svoji stari navadi in niti najmanjšega znamenja ni bilo, da se sramuje svojega dejanja. Toda sestra je begala plaho semtertja in zdelo se ji je, da ji je njena bol segla globoko v srce. Nič sumljivega ni več zapazila in že je bila prepričana, da sta se zresnila oba, že ju je opravičevala, že skušala samo sebe uveriti, da sta zakrivila samo hipen prestopek, ko ji je mož nenadoma naznanil, da je kupil posestvo in trgovino in da se preseli tjakaj.

Zbolela jo je ta vest, a še hujšo bolečino je občutila, ko se je v istini preselil ter vzel s sabo sestro njeno.

Toda iz vzrokov, ki so ji dosedaj nalagali molk, je morala tudi zdaj še molčati. Pač je pogledala sestro ob slovesu tako milo, tako proseče, da bi jo bil moral pretresti njen pogled, toda sestra je ni umela, ali je ni hotela umeti . . . Ozrla se je vstran in delala se, kakor bi ne imelo nobenega pomena, da spremlja svojega svaka na novo domovanje.

Molčala je, ker je vedela, da bi bilo vsako prigovarjanje zaman, molčala, ker sploh ni imela poguma, da bi nasprotovala volji svojega moža.

In naposled je molčala, ker je bila pač ustvarjena tako, da je raje molčala . . . Tudi njen oče je molčal . . . molčal in trpel! . . .

Muke, ki jih je trpela, so bile neznosne, a ona je molčala in zatekala se k Mariji priprošnjici za tolažbo in pomoč, molčala je in trpela, pa molila, molila po dnevi v cerkvi, molila po noči doma . . . molila vedno, vedno, tudi kadar ni klečala, kadar ni sklepala rok, kadar ni dvigala oči proti nebu . . . Saj se njene misli niso mogle ločiti od njene boli! In vedno je upala, vedno pričakovala, da bo njena prošnja uslišana, da se naposled zgodi oni čudež . . .

Ah, v kako zadoščenje bi ji bilo, če bi se bila sestra vrnila sama od sebe . . . če bi bila nenadoma stopila prednjo, skesana, potrta in jo prosila odpuščanja! To bi ji bil vidni znak božje milosti, dokaz, da je tudi njej odpuščeno, kar je zakrivila . . .

To bi bil oni čudež, ki ga je pričakovala, pričakovala vedno in vedno, pričakovala vsak dan s silnejšimi željami.

Toda zgodilo se ni nič. Mož in sestra sta živela tam, in kakor je čula od časa do časa, sta se počutila oba dobro . . .

„Molitev dela čudeže,“ je čula praviti, toda njena jih ni, vsaj vidno ne!

Ko bi se bil dal vsaj tisti ogenj v njenih prsah zadušiti, ko bi ga bila vsaj sovražiti mogla, kakor bi bil zaslužil! Ah, potem bi bila laglje trpela, laglje prenašala! Ali tudi v tem pogledu je ostalo, kakor je bilo! Ljubila ga je, ljubila še vedno, ljubila morda bolj nego prej . . . ljubila navzlic vsemu . . .

Nič, nič se ni izpremenilo . . . Njene prošnje so ostale neuslišane . . .

In tako so se ji začeli polagoma vzbujati dvomi v moč njene molitve in tista njena vdanost je začela pojemati in nekaj kakor nestrpnost se je lotevala njenega, dosedaj v resignaciji otrplega srca . . . To je bil menda pravi vzrok, da se je naposled odločila storiti to, kar bi bila že davno lahko storila, a ona se tega ni zavedala. Ona je smatrala to za razsvetljenje, za uspeh svoje molitve! In to je bilo dobro za njo — ta vera je podžigala njene nade . . . varovala jo obupa . . .

V tej veri ji je zažarel še enkrat svit zaželjene sreče, up, ki ji je vstajal iz te vere, ji poživil utripe njenega srca, obudil v njenih prsah še enkrat veselje do življenja in njegovih slasti . . .

(Dalje prihodnjič.)

Križ v polju.

Kjer v polju je drhtel blažeči mrak
in tihotajno molil žitni val,
je truden potniku obstal korak:
tam Ti si sam v skrivnostnem mraku stal.

In čul Te potnik je skoz šumni klas
in zrl je Tvoje veliko srce
in zrl je Tvoj usmiljeni obraz
in iz oči so lile mu solzé.

In plakal je vso noč do bledih zvezd.
A ko je dahn timerza gore dan,
je vstal in šel v budočo se prelest
in šel pokoj je ž njim v poldnevno stran.

Vojeslav Molè.

Sodoma.

Spisal Fr. Strnad.

V.

o je stopila v sobo, je sedel njen mož pri mizi. Menda je bil ravno pokosil. Pred njim je stalo par krožnikov z ostanki jedil, pol-litrška steklenica, v kateri je bilo še nekoliko vina, in prazna sifonka.

Nekaj kakor senca mu je izpreletelo obraz, toda takoj si je opomogel. Vzdignil se je malo s sedeža ter ji pomolil roko.

„Eh, ti si? . . . Kako pa, kaj pa . . . Sedi vendar!“

Govoril je sladkobno in smehljal se je po svoji stari navadi. Nikakega nemira ni bilo zaznati na njem. Samo oči so mu bile nekako kalne in pogled malce zbežan. Ni si ji upal pogledati v obraz, kakor bi se bal, da bi mu ne čitala v očeh, kake misli mu vstajajo za nelepim čelom.

„Pa pisala bi bila vsaj prej!“

„Čemu?“ je vzdihnila in se zgrudila na klop ob strani mize.

„Najlepšega vremena si nisi izvolila!“

„Kaj hoče vreme! Saj nisem hotela napraviti izleta za zabavo!...“

Njegovi od maščobe zaliti prsti so zabobnali po mizi in že itak od krvi zaliti obraz mu je potemnel še bolj. Postalo mu je tesnobno. Slutil je nemara, da ga čaka nekaj neprijetnega, in naj bi bile tista neprijetnost tudi zgolj besede. Žena se mu je videla tako čudna, tako izpremenjena. Že to ga je presenetilo, da si je sploh upala priti.

„Pa vsaj ni kaj napak — doma?“ je vprašal posiljeno, obotavljaje se, kakor bi pretehtaval nekaj važnega in preudarjal pri vsaki besedi, si li ne povzroči ž njo kake neprilike . . .

„Moj Bog, kako bi ne bilo napak, in tukaj — je menda še bolj!“

„Tukaj?“ . . . Privzdignil je obrvi in jo pogledal. — „Ne da bi vedel!“

Delal se je nevednega, a umel jo je! Postalo mu je vroče. Premalo je bil pripravljen na to, kar je imelo priti. Vstal je naglo, dasi mu je bilo videti telo leno po obilo zaužiti jedi in pijači, ter rekel odhajaje:

„Ne vem, kaj dela Malka, da ne pride. Malo kosila naj ti napravi!“

„Pusti, prosim; nisem prišla, da . . . Ne ljubi se mi jesti . . . Ostani, prosim . . .“

A on je ni poslušal. Šel je, rekoč, da se precej vrne. Toda par trenutkov nato je stopila sestra sama v sobo. Pozdravila jo je burno, prav kakor je odgovarjalo njenemu živahnemu temperamentu. Objela jo je in poljubila . . .

„Za pet ran — v takem dežju . . . pa vsaj ni . . .“

Njo pa je hipoma premagala bolest. Svojemu možu nasproti si je pomišljala, branil ji je tisti strah, ki ga je občutila vedno pred njim, da mu ni mogla povedati naravnost, kaj jo je privedlo — toda sestri se je hotela izpovedati takoj, njej nasproti se ni hotela in ni mogla zatajevati — morala si je čimprej razbremeniti srce.

„O Marija, daj, da najdem prave besede!“ je molila potihem. A ko je hotela izpregovoriti, jo je posilil jok in samo vzdiknila je: „Sestra . . . o sestra!“

Kakor bi bila vešča roka izvabila zamolklim strunam pretresljiv akord, tako je zazvenel ta jok, razodevajoč vso nepopisno bol in žalost njenega srca.

Sestra je osupnila. Njen obraz se je hipoma izpremenil. Iz oči ji je izginil prejšnji živahni ogenj in nekaj mračnega se je pojavilo v njih. Lica so ji postala resna in okrog usten so se ji začrtale globoke poteze. Toda ona ni zapazila te izpremembe in vzdiknila je iznova s povzdignjenimi rokami:

„Sestra, prosim te, kakor se Bog prosi v svetih nebesih, usmili se me! . . .“

Umolknila je, ker jo je dušil jok, morda tudi, ker je pričakovala, da se sestra oglasi. Toda preko sestrinih ust ni bilo besede. Molčala je in zrla v tla. In ko je videla, da ne dobi odgovora, je še dostavila:

„Malka, ali si vse pozabila, ali nič več ne veš, se nič več ne spominjaš? Ah, kako, kako sem te ljubila, kako sem te imela rada, a ti . . .“

Tedaj pa se je vzdramila tudi sestra.

„Ali mar ne ljubim tudi jaz tebe . . . ali te ne ljubim . . . ne ljubim, sestra? . . . O, kako krivična si! . . .“

Skočila je k njej, objela jo še viharneje nego prej in tudi ona se je razjokala. In jokali sta obe, kakor bi si hoteli duši izjokati,

in njune solze so povedale več, nego bi bile mogle povedati kdaj besede . . .

Umela je zdaj svojo sestro in zasmilila se ji je. Umela je zdaj tudi materine besede, ko ji je rekla: „Dokler bo on hotel, ne pojde strani! . . . Presodi sama sebe in umela boš njo!“ Da, umela je zdaj vse! . . . Vedela je, da je vse zaman . . . vse izgubljeno zanjo . . . da odločujejo tu sile, katerim nasproti je njena molitev preslaba . . . Vedela je, da je sestra pomilovanja vredna kakor ona sama, in smilila se ji je in odpuščala ji je . . . Toda odreči se njene želje vendar niso hotele. In ko je tisti hip zopet on vstopil, je zdrknila na kolena pred njega in zaprosila:

„O, odvzemi to gorje od mene . . . kajti jaz ne morem, jaz ne morem tako . . .“

Njegove oči so zamežiknile in nejevoljno se je obregnil:

„Kake neumnosti mi delata obe? Kaj naj pomeni ta jok?“

In prijel je mlajšo sestro za roko ter jo odvedel.

Ostala je sama, in ko se je odpravljala zopet na pot, ni bilo nikogar, ki bi ji bil stisnil roko . . .

VI.

Oblaki, tisti sivi, umazani, neznosno dolgočasni oblaki so leteli, kakor bi lovili drug drugega preko neba, dreveč v eno in isto mer: od jugozahoda proti severovzhodu in dež je lil, kakor bi bilo izpuhtelo vse morje ter se hotelo izliti zdaj zopet na zemljo.

Kolesa poštnega voza so grmela po izprani cesti, brluzgala skozi rjave luže ali pa zamolklo brneč se vila skozi blato, pomešano z ostrim peskom.

Včasi je potegnila malce sapa in dež je zavil postrani, toda kmalu je začelo padati spet naravnost doli, in to je bilo še dolgočasnejše, še pustejše . . .

Nazaj grede je sedela poleg postiljona. Bolj zavarovana proti dežju bi bila v vozu, a bilo ji je prezaduhlo notri . . . njena vroča glava je potrebovala svežega zraka . . .

Za nekaj časa ji je skoro odleglo. Njeni upi so bili uničeni, vedela je, da nima pričakovati ničesar več, a njej je bilo, kakor bi bila opravila važen posel, kakor bi imela težko stvar za sabo. Neko čudno ravnodušje se je je lotevalo. Bila je v podobnem stanju kakor človek, ki je prišel ob vse svoje premoženje, pa se še ne zaveda prav posledic svoje izgube. Znala je, da se ne da na njeni

usodi nič več izpremeniti, a niti razočarana ni bila ta hip, niti čudno se ji ni zdelo, da se je izkazalo vse njeno veliko zaupanje v višjo pomoč tako ničevno in prazno. Zdelo se ji je, kakor bi moralo biti tako in nič drugače. Da, celo pozabila je skoro, zakaj je bila na potu, kajti začele so jo zanimati stvari, ki jih tja grede niti zapazila ni bila. Tuintam se je ozrla v kako hišo in na ljudi, ki so stali na pragu in se ozirali proti nebu, kakor bi se prepričati hoteli, ali nalivu še ne bode kmalu konec . . . Po cesti je prišla tropa ciganov nasproti, bosih in gologlavih in po životu le prav za silo pokritih. Tekli so, kakor bi hoteli ubežati dežju. Poznalo se jim je na obrazu, da jim ne ugaja neprostovoljna kopel, kajti nekamo plašne, prestrašene so bile njih oči. In zeblo jih je. Kolena so jim klecala in stisnjeno so se držali. „Revčki“, je pomislila in pomilovalno je gledala nanje. Kolikokrat jih je videla, a še nikoli se ji niso smilili! . . . Zlasti pa je vzbujalo njeno pozornost početje postiljonovo. Na potu so ga ustavljali ljudje in mu dajali naročila. Vsako pismo, ki ga je prejel, si je ogledal od vseh strani, vprašal po dvakrat, trikrat, kje naj ga odda, potem pa vtaknil vsako v drug žep. Kadar pa je bilo treba katero izročiti, privlekel ga je na dan. Ali ni ga dal precej iz rok, ampak pomudil se dolgo pri naslovu, kakor bi čital, in pozvedoval je vse mogoče, predno se je ločil od njega. Da bi ljudi še bolj uveril, da zna čitati, je posegel včas nalašč po napačnem pismu, pogledal ga pazljivo, šepetal nekaj časa z ustnicami, prav kakor če se človek muči s čitanjem slabe pisave, zmajal nato nejevoljno z glavo ter izvlekel drugo in tretje, dokler ni prišel do pravega, ki je bilo prav od kraja na svojem določenem mestu, tako da je bila vsaka zmota izključena . . .

„Kaj žene tega človeka, da se dela bolj učenega, nego je?“ si je dejala potihem, in ustnice so se ji zategnile na smeh. Res, zabavala se je, ko je opazovala postiljona. Tako nenavadno lahko ji je bilo hkratu pri srcu. Razmišljala je še o tem in onem, a nase in ono, ki jo je ravno še tako pretresalo, je pozabila skoro popolnoma. Toda le nekaj časa je trpelo to. Nenadoma se je zdrznila, pri srcu jo je zaskalelo in s podvojeno silo se ji je obnovila bol. Zavedela se je hipoma zopet svoje žalostne poti in one temne misli, ki so jo spremljale tja grede, so se ji pojavile iznova. Iznova se je zmislila na svojo prošlost, na svojo mladost in dogodek za dogodkom je stopal zopet pred njene oči . . . Ah, kako, kako je bilo to mogoče! . . . Izmed vseh svojih vrstnic je bila najpridnejša, najpobožnejša, a nobena ni bila tako nesrečna! Kako je bilo to mo-

goče? . . . Ali ni vse nič, ali je laž tisto in sleparstvo, česar so jo učili, kar so ji pripovedovali v šoli, v cerkvi? Zakaj je morala baš ona postati žrtev tega človeka? Zakaj je usoda hotela, da je zašel k njim? . . . Zakaj je dopustila volja tistega, ki bi jo bil lahko obvaroval, da je omagala v njegovem objemu? . . .

Kakor pekoč ogenj so jo žgale te misli . . . Mučila se je, da bi preumela vse to, a zaman je bilo njeno prizadevanje in hitro je občutila omejenost svojega razuma . . .

Ko bi njega ne bilo, ah, kako srečna bi lahko bila! O, da se niso izpolnile njene mladostne sanje! Kaka slast, izprehajati se po samostanskih vrtovih in uživati mir, kaka blaženost, ničesar vedeti, ničesar slutiti . . .

O, zakaj je prišel! Noben drug bi je ne bil premagal, samo njemu, njemu se ni mogla ustavljati, ki je bil tako grozen . . .

In ko bi vsaj sestra ne bila tista! . . .

Sestra . . . sestra! . . . —

Videla je hkratu oba pred seboj! . . . Oči so ji strmele v megleno ozračje, a ona je videla vse, kar se je godilo tisti čas v sobi, kjer je pred malo časom zaman moledovala, zaman pretakala solze . . .

Videla ju je drug poleg drugega. Njegova desnica se je ovijala okoli njenega pasu, a ona se ga je oklepala z obema rokama okoli vratu. Tišina okoli njiju . . . samo njuno težko sopenje je čuti. Njegove oči se lesketajo v pohotnih solzah in njegove ustne drhtijo poželenja . . . Ona pa strmi zamaknjena vanj in trepeti v slasti, ki ji jo budi spomin na to, kar je bila že užila, in misel na to, kar je še čaka. Njena usta ne govore, a njeni koprneči, naslade pijani pogledi vzdikajo: „Moj si . . . moj si . . . samo moj!“

Srce se ji je stisnilo, planila je pokoncu in spametovala se šele, ki jo je postiljon potegnil nazaj na sedež. Ni umela zdaj, kako je mogla tako oditi . . . Ah, če bi bila zdaj tam, zdaj . . . Tja bi skočila in iztrgala ji ga in več, več bi ga ne izpustila . . . In če bi morala umreti oba — ne, ne bi ji ga pustila! Njen je bil, ona edina je imela pravico do njega! Kaka grešnica ta njena sestra! Ali ne zasluži, da . . . Kdo bi ji mogel zameriti, kdo obsoditi jo, če bi ji zasadila nož v srce? . . . Da, z nožem, z morilnim orodjem v roki bi bila morala stopiti prednjo in zapovedati ji: „Idi, tu je meni mesto, ne tebi, idi, skesaj se in delaj pokoro za veliki greh! . . .“

Toda samo nekaj časa je tako besnelo v njenem srcu, potem pa je postalo zopet vse krotko v njenih prsih in globoko usmiljenje je občutila . . .

Spomnila se je sestrinih solz in nobenega vzroka ni imela dvomiti, da so bile odkritosrčne. Preveč neposredovane so privrele na dan, da bi jih smela smatrati za hinavske. Odkritosrčne so bile te solze in grenke — čutila je to . . . Toda, ali ni bilo tisti grenkosti primešane tudi nekoliko sladkosti . . . Grenke so bile tiste solze, ker so imele svoj vir v spoznanju krivde, morda tudi v kesanju, ali spomin na krivdo samo je bil morda vendar osrečevalen! Ali ni tudi ona sama jokala često, često . . . ali ni bila v tistih časih tudi ona žalostna in obupana . . . ali ni bila vsa tista slast prepojena z neko čudno grenkobo, ali ni občutila često kot grozno breme oblasti, ki jo je čutila nad seboj, in vendar se je tako rada vdajala tej oblasti, vendar si življenja niti misliti več ni mogla brez nje in tiste slasti . . . Ali ni mar sovražila njegove krutosti? Pa jo je vendar tako rada trpela . . . In tako se godi pač tudi sestri . . . Sovraži in ljubi, ljubi in sovraži; a ljubezen je močnejša od sovraštva? . . . O, jokala je! Bridke so bile te solze, a tudi sladke . . .

In zopet ji je napolnil gnev srce . . . Nikomur, nikomur ni privoščila tiste slasti . . .

V premišljevanju jo je hkratu zmotil postiljon. Bil je čemerem in nezadovoljen. Ustavil je bil brez vidne potrebe že pred več gostilnami in nekolikokrat že je bil opomnil, da je žejen, ali ona ga ni čula, ali pa se ni zavedala pomena njegovih besed. To ga je naposled razjezilo. Smatral je za dolžnost vsakega potnika, ki se vozi s poštnim vozom, da daje za pijačo. In ker se razen nje ni vozil nihče, bi bila morala po njegovem mnenju že celo zadostiti tej dolžnosti. Čakal je in opominjal, a ko je uvidel, da zaman, se ga je lotila maščevalnost. Čudno je skremžil obraz in s porogljivim glasom jo je vprašal:

„No, kaj pa si opravila tam — pri možu in sestri? Nič, kaj?“

Stresla se je in oči so se ji razširile začudenja. Kako je vedel ta človek . . . kako je mogel slutiti? Se mu je li izdala kako? Ali pa je bilo znano že vsemu svetu, kar je ona tako skrbno prikrivala? . . .

A dasi svoje osuplosti ni mogla pritajiti, se je vendar trudila, da bi se pokazala ravnodušno. Odvrnila je, kolikor je mogla mirno:

„Po kar sem šla, to sem opravila!“

Toda postiljon se je zarežal neverno, zmajal z glavo, pomolčal, kakor bi se plašil pred zlobnostjo, ki jo je nameraval, potem pa vendar izpregovoril:

„Čudne ženske — ve! Najprej mati tvoja . . . potem ti in — zdaj pa še sestra! . . .“

„Ka — aj?“

Zasukalo se ji je pred očmi. Ni vedela, čuje li prav ali ne. Bilo je tudi pregrozno, da bi mogla verjeti . . . On pa se je zasmejal zadovoljno, kakor bi bil čutil, kako zelo se mu je posrečilo maščevanje, ter potrdil:

„No da!“

„Kaj praviš? . . . Mati? . . . O ti . . .“

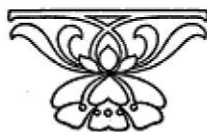
„Kaj morda ne? . . .“

Hlapec se je še glasneje zagrohotal in mahnil po konjih, kakor bi hotel dati s tem še bolj poudarka svojim besedam. Njej pa je bilo, kakor bi ji bil priletel težak kamen v glavo. Čuden glas se ji je izvil iz prsi — glas smrtno ranjenega . . . Sveta nebesa — ali je mogoče? Rada bi bila odvrnila neusmiljenemu človeku, da je nesramen lažnik, ali spomnila se je na to in ono, kar ji je postalo šele zdaj jasno in je pričalo, da je govoril resnico. Ali, da, zdaj je bilo jasno . . . jasno! . . . Zdaj si je mogla razlagati marsikaj, kar se ji je zdelo prej čudno, neumevno . . . Zdaj je vedela, zakaj jo je mati tako sovražila, vedela tudi, odkod tisti spori v hiši . . . vedela, zakaj je bil obraz njenega očeta vedno tako žalosten, kaj je bilo vzrok njegovemu trpljenju, kaj vzrok, da so ga naposled potegnili iz vode!

Ubogi, ubogi oče! . . . Zdaj se ji je še bolj smilil! . . . Še to . . . še to torej! . . . In vse to je zakrivil on . . . vsega tega je bil kriv ta strašni, strašni človek! . . . Groza jo je obšla . . . Kaka zmeda to! Mati ljubosumna na hčer in sestra ljubosumna na sestro in vse zaradi njega . . . njega, ki je bil njen mož! Kako grozno, kako strašno! . . . Trepetala je po vsem životu . . . Skoro pojmiti ni mogla . . . Vse to se je godilo, in ona je pomagala, da je bil greh še večji . . . Ali je bilo v Sodomi huje? . . . Kako to, da ni še treščilo v hišo, kako to, da ni še padel ogenj z neba na streho, pod katero so se godile take stvari? . . .

Ona tako v sredi — med materjo in sestro . . . Grozno!

(Konec prihodnjič.)

Sodoma.

Spisal Fr. Strnad.

(Konec.)

„Sodoma . . . Sodoma . . . Sodoma!“ ji je bobnelo po ušesih . . . odmevalo ji od vseh strani . . . zgrinjalo se nad njo . . . In nove slike so se porajale pred njenimi očmi . . .

Videla je svojo mater ob njegovi strani . . . videla, kako ga je objemala, stiskala se k njemu, ko bi morala biti zvesta svojemu možu, njenemu ubogemu očetu . . . O, videla je vse, vse, videla je lastno mater, kako se je vdajala grehu, kako se je pogrezala v blato . . . Strašne, strašne slike! Videla je, kako se ga je oklepala, kako se ni hotela ločiti od njega, kako ga je, razvnetá od grešne strasti, prosila, naj ostane njen, naj ne poželi hčere, ker je še sama mlada in ga ljubi tako neizrečeno . . . Videla je vse to in še več in nepopisen stud ji je polnil dušo! . . .

Mati je objemala njega, ki je bil zdaj njen mož! . . . Njega je prosila ljubezni tedaj še, ko je že ona, njena hči, drhtela v njegovem objemu, ko je bil že njo izvolil . . . Domišljala si je, da je prva, edina, ki jo je vzljubil, in tudi zatrjeval ji je tako, a on je takrat zapuščal — drugo, njeno lastno mater . . . Ah, kako ga je pač prosila, prosila morda tudi radi tega, ker ji je bila pregrozna misel, da se obrača njegovo poželenje baš h hčeri njeni . . . Kako je pač jokala, jokala morda tudi radi tega, da bi odvrnila grozno sramoto, preprečila še večji greh, a on se je smehljal, smehljal venomer ter šel svojo pot! . . .

In potem je iznova videla sestro . . . videla, kako je prvič omagovala v njegovem objemu . . . Upirala se je nekaj časa in branila, plašeč se greha, a končno je omagala, pozabivši v grešni nasladi nje, svoje sestre . . .

Videla je to in vse, kar je še pozneje prišlo, videla je vse . . . vse . . .

Sodoma . . . Sodoma!

Kak greh . . . kak strašen greh! . . .

Hči materi, sestra sestri na potu! . . . O, niso zaman jokale, niso brez vzroka pretakale solz vse tri! . . . Vse tri so pač trpele, vse tri so jokale, samo on se je smehljal, smehljal venomer . . .

Ta strašni . . . ta grozni človek!

Vse tri so jokale, a vse tri grešile! Tudi ona je grešila, tudi njo je bila preobladala strast in grešno je bilo tudi njeno hrepenenje! . . .

In zato je ni uslišal Bog, zato ta strašna kazen! . . .

Sodoma . . . Sodoma! . . .

Bilo ji je, kakor bi se iz vseh kotov glasil ta klic, kakor bi ga ponavljale dežne kaplje, ki so bile ob streho poštnega voza, kakor bi grmel izpod brnečih koles voza . . . razlegal se iz groma, ki je pretresal zemljo in nebo . . .

Bližali so se že domači vasi, ko jo prešine misel:

„Kam? . . . Kaj hočem tam?“

Ali bi mogla živeti še pod ono grozno streho? . . . Kako bi mogla pogledati še kdaj materi v oči, zdaj, ko je poznala njeno preteklost, zdaj, ko je vedela, da je ostudna grešnica, da je morilka — morilka očeta njenega in njena smrtna sovražnica . . .

Ne, tam nima ničesar več iskati, tam bi je ne strpelo več . . . tam pod ono streho, katero je tako težil greh, tam bi se morala zadušiti . . . Ne, tja ne! . . .

Toda kam? . . .

Odgovora ni vedela . . .

Dež je neusmiljeno lil . . . kakor bi hotelo nebo svojo zadnjo solzo potočiti. Bilo je videti, kakor bi se pomikale od nasprotnih strani meglene stene druga proti drugi . . . mrak se je gostil . . . od trenutka do trenutka je postajalo temneje . . . In tudi v njenem srcu in v njeni glavi je bilo temno! Kakor bi ji bili otrpnili možgani, so ji pošle včasi vse misli, a potem se je zavedela zopet in iznova se ji je v grozni boli stisnilo srce . . .

Strmela je v temo, strmela v neprozorne megle . . . In spomnila se je: Baš tak večer je bil, ko so prinesli njenega očeta domov, in baš tako je lilo . . .

„Ubogi, ubogi oče!“

Vedno zopet so se ji vračale misli k njemu. Tako dober, tako blag, tako potrpežljiv je bil! A umreti je moral, umreti, ker pač več vsega tistega prenašati ni mogel. Umreti je moral tako strašne smrti! . . . In vsega je bil kriv on — ki je zdaj njen mož! Kako ga je sovražila! Kako ga je klela . . . in vendar . . . kako je vsaka kaplja krvi v

njenem telesu koprnela po njem! . . . Kako ga je zaničevala, ker je bil zaničevanja vreden, in vendar kako strašna ji je bila misel, da ni več njen, da drhti zdaj druga v njegovem objemu! Ak, kako ji je zvenel na uho tisti smeh njene matere, njene sestre . . . tisti čudni, blazni smeh, ki ga je izvila vselej tudi njej strast iz prsi, kadar so se je oklenile njegove železne roke, kadar jo je privil in pritisnil nase . . . Samo doteknili so se je njegovi prsti, in strepetala je. Kot on ni znal pač ljubiti nihče drugi! . . . In kakor njej sami, tako se je godilo nekdam materi in tako se godi zdaj sestri njeni! . . . Vse je vedela, vse je videla, vse čula — znala je za vse podrobnosti! . . . Ah, kako je rasla njena zavist, kako je vzplamtevala ljubosumnost v čimdalje hujšem ognju! . . . Ali obenem je rasel tudi njen stud, obenem se ji je vzbujala želja, da bi bilo vsemu, vsemu konec . . .

Zakaj je ljubezen, zakaj polje človeku gorka kri po žilah, zakaj bije čuteče srce v njegovih prsih in zakaj se mora roditi iz največje sladkosti največje gorje? . . .

Premišljala je, preudarjala, a umeti ni mogla . . .

Megle so se gostile bolj in bolj in bilo ji je, kakor bi se imele zdajpazdaj zgrniti nad njo in objeti jo s svojo svinčeno težo. V prsih jo je dušilo in težko, pretrgano je sopla. Zdajpazdaj se je vzdignila malo s svojega sedeža in iztegnila roke kvišku. Storila je to iz potrebe, ki ji sama ni vedela razloga . . . Potem pa je zdrknila zopet nazaj . . .

Postiljon je zadremal ob njeni strani . . . voz je drdral in ropotal po blatni cesti, a dež je monotono lil ob streho in okna na vozu . . .

Moreča enakomernost je bila v tem, kar jo je obdajalo in navdajalo . . . Kakor vreteno okrog svoje osi, tako so se sukale njene misli vedno in vedno okolo ene stvari . . . Iznebila bi se jih bila rada, a ni mogla . . . branila se jih je, a vračale so se z neodoljivo silo in jo mučile . . .

Oj, s kakimi upi se je vračala sinoči iz cerkve — in danes? . . . Grenka trpkost ji je napolnila prsi, ko se je spomnila, kako se je zanašala na moč svoje molitve in kako ničeve so bile njene nade . . . Ali ta trpkost se je umaknila še hujši zavesti, da njena molitev ni mogla biti uslišana, ker je prihajala iz grešnega srca . . . Je li mar res samo zaradi tega molila, da bi se izpreobrn timer njen mož, da bi se izpokorila njena sestra? . . . Ali ni imela njena molitev v resnici vse drugega, sebičnega namena? Ah, njeno srce ni bilo čisto . . . gorele

so v njem grešne želje, zato njena molitev ni mogla najti milosti ... Da, molitev sama na sebi je bila grešna —

Vedno iste misli, vedno iste samoobtožbe! . . . —

Tema je padala na zemljo, njej pa je bilo čimdalje bolj čudno, čimdalje bolj zmedeno v glavi . . . In čimdalje večji strah jo je navdajal.

„Kaj hočem . . . kam grem? . . .“

Že neštetokrat se ji je bilo pojavilo to vprašanje, a odgovora ni vedela nanje . . .

Kam? Ali domov?

Ne, ne, ne! Pod ono strašno streho nikdar, nikdar več! . . .

Ali kam potem? . . .

Voz je drdral dalje, dalje in se bližal svojemu cilju. Njej se je zdelo, kakor bi drevil s čimdalje večjo hitrostjo, kakor bi ne hitela nobena železnica tako . . . Tam so brlele že lučice in razširjale medlo svetlobo nad domačo vasjo. Zdrznila se je in poskusila spraviti svoje misli v hitrejši tok. Morala je priti do kakega zaključka, do kakega sklepa! Ne, domov ni mogla več, to je vedela! Kaj naj bi počela doma? Ali morda iznova molila? . . . Ah, tudi mati je vedela, da taka molitev ne prodere v nebesa! „Prav pomagala bo!“ . . . Kako porogljivo ji je rekla to! Morda je tudi ona nekdanj molila, a pomagalo ni! . . . Ne, pomagalo ne bi, ker tudi zdaj bi ne prihajala njena molitev iz čistega srca . . . Vse bi bilo zaman! . . . Vse bi bilo zaman . . . zaman morda celo, če bi molila drugače, z drugimi željami, z drugim koprnjenjem v srcu . . . Kdo ve! . . .

V srce se ji je zajedal dvom, iz dvoma pa se porajal še obup . . .

Domov ne! . . . Toda kam?

Luči so prihajale večje, ona pa se je morala odločiti, morala je odgovoriti na težavno vprašanje: Kam? . . .

Ne, domov ne! . . . Kako bi mogla strpeti doma, kako prenašati zdaj, ko ve vse . . . Kako bi mogla gledati materi v obraz! . . . Ne, nikdar, nikdar več pod ono streho! . . .

Zaprosila je postiljona, naj ustavi. Stopila je z voza ter krenila nekoliko na stran, brez misli, brez cilja. Postiljon je počakal par minut, potem pa je udaril po konjih . . .

„Boš že prišla, če boš hotela, saj nimaš daleč! . . .“

Voz je oddrdral, ona pa je ostala sama . . .

VII.

Kakor zamaknjena je strmela nekaj časa proti strani, kamor se je bil odpeljal voz. Luč, ki jo je razširjala svetiljka na vozu, je mrla bolj in bolj, dokler ni njen svit popolnoma preminil. Toda tam v vasi je migljalo vse polno lučic, da se ji je zdelo, kakor bi gledala zvezde na nebu . . .

„Onale luč prihaja iz naše hiše,“ je pomislila. In zdajci se je spomnila, kako s težkim srcem se je bila ločila zjutraj z doma . . . Je li mar njeno srce slutilo? . . . Ne, tja ni smela več . . . to je bilo slovo . . . Nikdar, nikdar več tja . . . Toda kam? . . .

Stresla je z glavo. Neprijetno ji je bilo to vprašanje, mučno . . .

„In tam onole je cerkev,“ je pomislila dalje. Spoznala jo je po visokih oknih, ki jih je razsvetljevala mrkla, komaj vidna luč.

„Večna luč!“ so ji zašepetale ustnice in glava ji je zdrknila na prsi, kakor bi se hotela pripogniti pred njo . . .

Kolikokrat je samevala s to lučjo po cele ure sredi cerkvene tišine ter molila . . . toda pomagalo ni nič! Greh je bil zmagovitejši od molitve! . . .

„Tam je veliki in tam stranski oltar,“ so se ji snovale dalje misli.

„O Marija, o mati božja sedmih žalosti! . . .“

Globoko je vzdihnila in milo se ji je storilo . . .

Čudna slabost jo je obhajala, noge so se ji šibile in komaj se je držala pokoncu. Okrenila se je in sedla na skalo ob cesti . . .

„Da, tamle je naša hiša,“ ji je šinilo iznova skozi možgane, „tam, kjer tista luč tako prijazno miglja, se je godilo vse tisto grozno . . . Sodoma! . . . In vendar ni švignil ogenj z neba! Treskalo je, a strela je letela mimo in zadela nedolžne! . . .“

Kje je pravica? Kdo kaže strelj pot? . . . Izognila se je grešni strehi in udarila v cerkveni stolp! . . . Kdo veli tako in zakaj? . . .

Ah, kaj so ji pripovedovali, kaj so jo vse učili, a kaj je bilo res? . . . Čudno, čudno vse to! Kako lepo je bilo, ko je verovala! Tiste lepe, lepe sanje . . . Zdelo se ji je, kakor bi bil pretrgal kdo krasno poslikano zagrinjalo pred njenimi očmi, in zazrla je v — temo . . . zazrla v brezdanji prepad . . .

Tema, tema, vsepovsod tema in zmota in prevara! . . . Resnice ni, pravice ni!

Nje mati, prešestnica, živi, a očeta so potegnili iz vode! . . . Njena sestra se vdaja v tem hipu morda prepovedani nasladi, a ona

je tukaj, brez doma, brez cilja . . . nesrečna, obupana . . . Ona, ki bi imela pravico, je brezpravna . . . a sestra, brez pravice, sme uživati . . .

Sodoma! In vendar ne švigne ogenj z neba! . . . Tam brli večna luč — medlo, zaspano kakor vselej, a ona je mislila, da je to plamen, ki bi mogel razsvetliti najhujšo temo . . . Tam je molila in vzdihovala in upala, a ni se zgodil čudež! Zaman je bila molitev, vse zaman! —

Glava ji je postajala težja in težja in ves život ji je bil nepopisno truden . . . Zopet se je spomnila očeta.

„Ah, oče, oče, oče! . . .“

Tamle doli so ga bili potegnili iz vode . . . Zdelo se ji je, kakor bi jo obkrožal njegov duh . . . kakor bi čutila njegovo prisotnost . . .

Od juga sem se je pojavil hipoma močan pih in prinesel do nje šum vode, ki je bila vsled nalivov prestopila strugo ter gnala preko travnikov svoje motne valove . . .

Megle so se začele razmikati in dež je pojenjeval . . . Izza oblakov je prodrlo nekoliko lunine svetlobe in voda onkraj ceste se je zalesketala . . . Njej je bilo, kakor bi jo bil kdo na kaj opozoril.

In zastrmela je tja doli.

„Voda je zdaj globoka!“ je zašepetala sama sebi in nepoznano čuvstvo, grozno in sladko obenem, ji je izpreletelo život. „Voda je globoka in mrzla! Sestra pa leži zdaj v gorki postelji . . .“

Še enkrat ji je napolnil gnev srce. Zaželela si je moči, velike, grozne moči. — Maščevati bi se hotela . . . — Toda takoj se je polastila zopet onemoglost njene volje . . .

Oči se ji niso obrnile več strani od vode. Lesketala se je tako prijazno . . . prav, kakor bi se ji nasmihaval. In valovi so šumeli tako mameče, tako vabljivo . . . Kakor tajinstveno petje ji je zvenelo na ušesa . . . Zvenelo je in pelo . . . in čuj! Kdo jo je zaklical s tako tenkim, s tako nenavadnim glasom . . .

„Marijana!“

Tako kličejo mrtveci!

„Marijana!“

„Da, oče!“

Strmela je in poslušala. Zdelo se ji je, kakor bi ga videla tam spodaj . . . In z neodoljivo silo je zahrpenelo srce k njemu, ki jo je edini ljubil . . . Samo pri njem bi mogla dobiti tolažbe in utehe,

pri njem, ki je razumel njeno bol, ker je pretrpel vse tisto, kar je ona zdaj trpela . . .

„Marijana, Marijana!“

„Saj grem, oče!“

Mehanično je razvozlala trakove pri čevljih in se sezula. Ni se zavedala, da je to nepotrebno . . .

Potem pa je šla preko ceste na ono stran, kjer je tako tajinstveno šumela voda, tako čudovito svetlikala se . . .

Čim dalje je stopala po razmočenih travnikih, tem mehkeje ji je bilo pod nogami in tem bolj se je pogrezala.

Semtertja se je ustavila ter se ozrla proti vasi, kjer so še vedno migljale luči . . .

„Tam je naša hiša! Kako bode tam jutri . . . kaj poreko ljudje?“

„Marijana, Marijana!“

Silneje je zaklicalo.

„Saj grem, saj grem, oče!“

In stopala je dalje. Kakor bi se bala, da bi se ji obleka ne zmočila, jo je dvigala kvišku . . . Luna je bila prodrla popolnoma in njena od čipkastih robov spodnje obleke obkrožena meča so se svetila v mesečini. Hkratu pa se je pogreznila čez kolena v vodo.

Zdrznila se je in še enkrat je obstala. Kakor bi se bila hipoma zavedela . . . kakor bi si bila premisliti hotela. — Toda valovi okoli nje so zažuboreli glasneje in glasneje je zaklicalo:

„Marijana, Marijana!“

„Pridem, pridem, oče!“

In storila je stopinjo dalje in še eno . . .

Še enkrat se je ozrla tja proti vasi . . . proti cerkvi, kjer je medlela in trepetala večna luč . . .

„O Marija, o mati božja sedmih žalosti, ti se me usmili!“ —

Še en korak in več ni čutila tal pod nogami . . . Krila so se napela in dvignila kvišku, da je bila videti kakor velikanska povodna roža, potem pa, nasrkavši se vode, so se oprijela mladega telesa ter ga potegnili v grgrajočo, vrtinčasto globočino . . . —

Kmalu nato so se zgrnili zopet oblaki in iznova je neusmiljeno lilo . . .

